

tekst en foto **Kathy Mathys**

Gemberbrood voor Mattie

Voor dit verhaal heb ik me laten inspireren door het leven van de Amerikaanse negentiende-
eeuwse dichteres Emily Dickinson. Zij schreef niet enkel poëzie, maar was ook een fervent
bakster. Haar recepten voor gemberbrood en kokoscake zijn bewaard gebleven.

1.

Het huis ruikt niet naar koekjes. Vorige keer ook al niet. Mama zegt dat we tante Emily haar rust moeten gunnen, dat ik enkel naar oma en de tantes mag als ik heel stil ben. De woonkamer is leeg, net als de keuken. Tante Vinnie heeft een krabbeltje op tafel gelegd, ze weet dat een van ons altijd kan langskomen. Ze doet boodschappen, staat er, is zo terug. Papa zegt dat tante Emily als kind overal dichtregels neerschreef, op boodschappenlijstjes, op de kleppen van enveloppen. Ik draai het papiertje om, de achterkant is leeg.

Twee maanden duurt het nu al dat tante Em in haar kamer blijft. Ze stuurt me lieve briefjes en stopt er gedroogde viooltjes bij, maar ik mis het om met haar te spelen. En wanneer gingen we voor het laatst wandelen, samen met Carlo? Ik weet het niet meer.

Wat zou ze boven aan het doen zijn? Misschien kan ik... Nee, dat vindt mama vast niet goed. Ik verfrommel het briefje en laat het verdwijnen in mijn mouw. Mama hoeft het niet te weten, toch, zegt het stoute stemmetje in mijn hoofd.

Ik doe de keukendeur zachtjes dicht en loop naar de onderkant van de trap. Mijn laarzen trek ik uit. Ik sluip naar boven met in elke hand een laars voor mocht tante Vinnie thuiskomen. Oma's huis ken ik net zo goed als het onze, de krakende treden sla ik over. Halverwege de trap blijf ik staan. Hoorde ik daar iets? Mijn hart klopt luid, dat moet het geweest zijn.

Gisteren kwam tante Vinnie langs met vers gebakken koekjes. 'Kijk eens, Mattie, deze zijn van je tante,' zei ze. Later vroeg ik aan mama hoe tante Em kan bakken als ze op haar kamer zit. 'Doet ze 's nachts,' zei mama, 'dan is het heerlijk rustig.' Ik probeerde me tante Em voor te stellen, haar handen in het maanlicht, bleker nog dan ze overdag al zijn.

Mijn hart gaat nu net zo fel te keer als van het muisje dat door een van tante Vinnie's katten te grazen werd genomen. Ik veeg het beeld van het paniekerige muisje weg en neem de laatste trede naar boven. Bij oma's kamer is het stil, dat ben ik gewend. Arme oma. Ze heeft niet lang meer, weet ik van mama. Nu tante Vinnie weg is, zit Maggie vast bij het bed. Die zou niet eens boos zijn als ze me hier ziet. Toch hou ik mijn adem in. De kamer van tante Em ligt aan het eind van de gang. Ik weet wat ik door het sleutelgat zal zien, de witte spreij op het bed, het behangpapier met rozen. Ik laat me door mijn knieën zakken tot ik door het sleutelgat kan kijken. Tante Em zit op haar stoel. Ze draagt een witte jurk die ik ken van die keer toen we zo wild speelden dat Carlo niet ophield met blaffen. Tantes rechteroor past in het sleutelgat, maar haar neus kan ik niet zien. Ik hoor dat ze zit te krabbelen. Kras, kras, kras, zegt haar pen. Zo snel kan ik niet schrijven. Het liefst wil ik naar binnen rennen, me in haar armen laten vallen. Het is zo stil op de gang, zo donker. Ik durf de deur niet open te doen.

2.

Het membraan tussen haar binnen- en buitenwereld is dun, dunner nog dan de deken waaronder ze ligt te slapen. Emily droomt van varens en mos, van het fluwelen hoofd van een zanglijster. Het gekrijs van vechtende katten maakt haar wakker. De varens en het mos vervagen, de rozen aan de muren sijpelen naar binnen. Haar kamer is een tuin. Hoe kunnen mensen denken dat ze eenzaam is wanneer ze omringd is door bloemen? Ze loopt de gang op. De deur van moeders kamer staat op een kier. Vinnie zit te dommelen in de stoel bij het bed. Straks is het haar beurt om te waken, eerst gemberbrood en cake bakken.

Maggie heeft de lepels, vorken en messen weer eens rommelig achtergelaten. Met opzet, zo denkt Emily, die elk exemplaar zorgvuldig rangschikt. Ze ziet dit ritueel van Maggie en haar als een gesprek zonder woorden en hoopt dat de huishoudster er net zoveel plezier uit haalt als zij. Emily klopt Carlo op zijn buik en zet de keukendeur wagenwijd open. Het nachtelijke gemiezer heeft een laagje over haar bloemen gelegd. Nu is het wachten op het moment dat de zon de wereld aanraakt. Ze wast de paarse inkt van haar handen. Bloem, boter, room, gember, soda, melasse: ze kan beginnen.

Terwijl ze de droge ingrediënten voor het gemberbrood mengt met de mix van room en boter beginnen de woorden te stromen.

**De noten haast al bruin
De bessen rond en vlezig**

Alleen Susan weet dat sommige van haar gedichten ontstaan tijdens het kneden. Lieve Susan – ze heeft haar in geen dagen gezien. Straks zal ze haar schrijven, het gemberbrood bij de brief stoppen, voor Mattie. Van Susans drie kinderen is Mattie haar favoriet. Ze mist het meisje plots met een hartstocht die haar verbaast, het vel dat vroeger honingzoet rook en nu naar aarde, gras en kinderzweet. Wanneer ze klaar is met het deeg, wast ze haar handen. Haar schrift ligt boven. In de zakken van haar vest vindt ze het kladdje van een brief. Op de achterzijde krabbelt ze als een razende: woorden, kreten, zuchten. Dat laatste is een grap van Susan en haar. Ze moeten altijd lachen om sentimentele romannetjes vol kreten en zuchten.

**De roos het veld geruimd.
De esdoorn draagt een
bonte jas**

Ze doet het deeg in een pan en zet hem in de oven. Wanneer het gemberbrood begint te geuren, moet ze aan haar vader denken. Hij at enkel de baksels van zijn oudste dochter, wat, zo veronderstelt ze, zijn manier was om zijn liefde te betuigen. Papa hield niet van emotioneel vertoon, wel van ernst en toewijding, woorden die ook zij hoog acht, al voorziet ze die van een fonkelend laagje ironie dat niet iedereen weet te waarderen. Tijd nu voor de cake. Die met kokos is haar favoriet. Een vleugje exotiek, dat kan het dooernstige Amherst wel gebruiken. Uit het kistje met recepten haalt ze de beschrijving, al kent ze

hem uit het hoofd, zo vaak heeft ze hem gebakken. Ze houdt ervan om haar creativiteit los te laten op de ingrediënten. Misschien kan ze wat rozenblaadjes toevoegen aan het laagje voor bovenop. Vorige week heeft ze er te drogen gelegd.

Buiten beginnen de vogels te kwetteren. Het gezang van de merel laat haar hart opspringen. Ze vreest het eind van de zomer, de komst van de donkere dagen. Met Carlo aan haar zijde gaat ze de koolmeesjes voeren. Hun stemmen klinken net zo hoog en uitgelaten als die van de kinderen uit het dorp. Morgen zal ze voor de dorpelingen bakken, koekjes en cake in een mand stoppen en hem aan een touw neerlaten door het raam, net als de vorige keer. Wat had ze genoten van de kinderstemmetjes.

Dankjewel juffrouw Emily! Tot de volgende keer, miss!

Ze moet weer aan Mattie denken, hoe anders het nichtje klinkt dan die dorpskinderen, alsof ze een laagje gruis in de keel heeft, iets wat volgens Emily getuigt van karakter. Het gemberbrood is pas over een kwartier klaar. Daarna kan de kokoscake in de oven. Ze geeft Carlo een aai over de linkerflank. 'Kom, makkertje,' zegt ze, 'we gaan even het veld in.' In de tuinperken: pronkerwt, afrikaantjes, Oost-Indische kers. Langs het pad witte bosaster en koninginnenkruid. Het natte gras tegen haar blote enkels. En dan, als een godsgeschenk, dient hij zich aan, de volgende regel van haar gedicht:

Scharlaken rood het veld

3.

Wanneer mama met de visite aan de thee zit, glip ik naar buiten. Tussen ons huis en dat van de tantes ligt een geheim pad. Mama, tante Em en ik lopen er het vaakst. Tante Em met haar lichte, vlugge stappen, mama zonder haast en ik sneller nog dan een haas. Rennen doe ik, ook nu. Vroeger mocht ik naar het huis van de tantes zonder het te vragen, maar deze dagen is alles anders. Mama noemt me altijd haar zwerfhond, omdat ik thuiskom met modder aan mijn rok. Echt kwaad is ze niet wanneer ze moppert. Haar mond is een rechte streep, maar haar ogen lachen. Mijn rok is maar een klein beetje vies. Ik hef hem op en spurt het laatste stuk.

Niemand in de keuken. Dan weet ik het weer: Maggie heeft haar vrije dag. Tante Vinnie zit vast te waken bij oma. Ik twijfel onderaan de trap. Tante Vinnie hoort bijna net zo goed als haar katten. Toch ga ik, laarzen in de hand, naar boven. De deur van tante Em is dicht. Dan moet tante Vinnie wel bij oma zijn. Mama heeft me verteld dat tante Em haar deur laat open staan als niemand bij oma waakt.

Opnieuw laat ik me door mijn knieën zakken, bonst mijn hart in mijn keel. Ik verwacht tantes rechteroor, haar lange nek, als de steel van een bloem. Niets. Ze zit niet op de stoel en ik hoor ook geen gekras. Zou ze in bed liggen? Voorzichtig duw ik de deur open. Niemand. Ik loop terug naar de kamer van oma en klop op de deur.

Emily Dickinson
Unknown author, Public domain, via Wikimedia Commons

Tante Vinnie laat me binnen. Ze legt haar vinger op haar lippen als teken dat ik stil moet zijn.
‘Waar is tante Emily?’ fluister ik.
Tante Vinnie wijst naar het eind van de gang. ‘Laat haar maar met rust.’
‘Ze is er niet,’ fluister ik iets harder nu.
Tante Vinnie fronst haar wenkbrauwen. ‘Vreemd, daarnet was ze er nog.’
Ze twijfelt of ze oma alleen kan laten, ik zie het aan hoe haar ogen heen en weer schieten. Ze neemt me bij de hand en samen gaan we naar beneden. We zoeken in alle kamers. Ik weet niet waarom tante Vinnie zo nerveus doet. Zo ver kan ze toch niet zijn? Ik moet binnen blijven terwijl tante de tuin doorzoekt. Door het raam zie ik haar bij de bloembedden en daarna bij de keukentuin. Wanneer ze met haar rug naar me toe staat, sluip ik het huis uit. Ik heb een idee. We hebben een plek, tante Em en ik. Het is niet ver. Een paar minuten maar, als ik heel hard ren. De melk van bij het middageten klotst in mijn buik, zo snel ga ik. Ik voel me bijna misselijk.
Aan de rand van het veld staan de bomen. Het zijn er te weinig voor een echt bos en toch noemen tante Em en ik het *ons bos*. Nog voor ik haar zie, hoor ik Carlo blaffen.
‘Tante Em! Carlo!’
Carlo komt op me afgerend. Tante

Em zit op de grond. Ze draait zich langzaam om, kijkt niet verrast. Misschien zit ze wel op me te wachten. Ik gooi mijn armen rond haar nek en duw mijn neus in haar haar. ‘Hé,’ zegt ze, ‘ben ik helemaal vergeten. Ik zou je gemberbrood komen brengen.’
‘Tante Vinnie zoekt je.’ De bezorgdheid in mijn stem probeer ik te verstoppen.
‘Kom toch zitten, Mattie. Ik zag net een roodborstje, zullen we wachten tot hij weer verschijnt?’ Tante glimlacht. Het lijkt alsof ze niets gehoord heeft van wat ik net zei. ‘Toe nou, we moeten echt terug.’ Ik sta op en steek mijn hand uit om haar recht te trekken. Dat vindt ze grappig. ‘Goed dan,’ zegt ze.
Tante Vinnie kijkt opgelucht wanneer ze ons ziet, alsof tante Em niet vlakbij zat te dromen, maar vertrokken was naar de andere kant van de wereld. ‘Gaat het?’ Tante Vinnie legt haar hand op het voorhoofd van tante Em. ‘Zeker,’ glundert tante Em. ‘Kom, Mattie, we gaan de tafel dekken. O, wat een heerlijke ochtend heb ik gehad, Vinnie. Ik heb uren staan bakken, duizenden bloemen gegroet en een nieuw gedicht geschreven. Maar vooral heb ik staan bakken. Gemberbrood. Gemberbrood voor Mattie!’

www.kathymathys.nl/over-emilydickinson/

**Recept voor gemberbrood, zoals
uitgeschreven door Emily Dickinson:**

Ingrediënten:

- 500 g bloem
- een halve kop boter
- een halve kop room
- een eetlepel gember
- een theelepel natriumcarbonaat (soda)
- een theelepel zout
- een kop melasse (stroop)

Aanwijzingen:

Meng de boter met de room. Zeef de droge ingrediënten en meng ze met de rest van de ingrediënten. Het deeg moet stijf zijn. Doe het in een ronde of vierkante bakvorm en bak het brood 20-25 minuten op 175 graden.